

I tegnenes verden

Lån af kinesiske bøger i Det kongelige Bibliotek,
1991-93

Af forskningsbibliotekar Bent Lerbæk Pedersen¹

I 1991 indførte Det kongelige Bibliotek et elektronisk udlånssystem. Det betød, at biblioteket fik muligheder for at fremstille nogle statistiske oplysninger om udlån, det tidligere havde været vanskeligt og meget tidskrævende at udføre. En af de nye muligheder er at kombinere oplysninger om hvilke bøger og tidsskrifter, der har været udlånt, og deres systematiske placering. Den systematiske placering angiver de emner, lånerne har søgt og lånt i biblioteket. Desværre er det ikke muligt at kombinere lånene med lånerens alder, arbejde, bopæl, nationalitet etc.

Bøger og tidsskrifter på kinesisk skal ligesom resten af bogmassen på Det kongelige Bibliotek have en stregkode for at kunne udlånes. Siden 1991 får bøgerne automatisk en stregkode ved katalogiseringen, mens bøger, der er indlemmet i biblioteket før 1991, skal have tilføjet en stregkode og inddateres i Det kongelige Biblioteks database REX for at kunne udlånes. Orientalssprogede bøger bestilles hos Orientalsk Afdeling, hvor også de

kinesiske bøger er placeret. Fagreferenten for kinesisk vil så inddatere de ønskede værker i REX og forsyne dem med en stregkode. På den måde får fagreferenten et ganske godt kendskab til hvilke bøger, der ønskes og hvilke lånergrupper, det drejer sig om. Desuden må fagreferenten ofte vejlede lånerne i deres dokumentsøgninger, og han får således også ofte kendskab lån af bøger, der er registreret i REX. Optællingen og fordelingen på emner og låner typer er således relativ. Dette skyldes manglende statistiske oplysninger, og hele undersøgelsen er et udtryk for tendenser og ikke en endegyldig sandhed.

Orientalisk Afdeling har altid haft et godt kendskab til sine 'kinesiske' lånere, da disse lånere sædvanligvis henvender sig til afdelingen, dels for at få en introduktion til den kinesiske samling og dels for at få en vejledning i litteratursøgning. Den 'nære' kontakt til lånere af kinesiske værker gør det muligt at kombinere de statistiske oplysninger med lånerne, således at lånene kan placeres i nogle

bredt definerede grupper. Da kinesisk er væsentligt forskelligt fra de vesterlandske sprog, kan der skelnes mellem to hovedgrupper af lånere:

1) danskere og andre vesterlændinge og 2) kinesere. Da Det kongelige Bibliotek er et forskningsbibliotek, defineres de primære lånere som forskere og studerende, mens de sekundære lånere består af alle andre, bl.a. de forskellige etniske grupper, der har deres bopæl i Danmark.

Lånergrupper

I denne artikel deles lånerne op i fire grupper: forskere, studerende, kinesere og andre. Forskergruppen består, uanset nationalitet, af ansatte ved højere læreanstalter, forsknings-institutioner og personer med en videregående uddannelse, der ikke har en formel tilknytning til en institution. Studentergruppen er sammensat af alle typer af studenter ved højere læreanstalter, herunder også studerende af kinesisk nationalitet. I gruppen af kinesere indlemmes både forskere, studerende og andre, der ikke har en tilknytning til en læreanstalt eller forskningsinstitution. Gruppen med andre omfatter personer, der ikke studerer et fag ved en læreanstalt, og som heller ikke forsker i faglig sammenhæng.

Gruppen med kinesere er en meget sammensat gruppe, men hovedparten af den omfatter herboende kinesere, der sædvanligvis ikke studerer eller forsker i arbejds- eller erkendelses-sammenhænge. Groft set kan gruppen deles op i fem typer: a) Egentlige forskere, b) studerende, c) fritidslæsere, d) samfundsinteresserede og e) erhvervsfolk.

a) Kinesiske forskere

En del kinesiske forskere kommer til Danmark for at supplere deres viden eller deltage i forskningsprojekter indenfor både humaniora og naturvidenskab. Nogle få herboende kinesere er ansat i danske forskningsinstitutioner. Denne lånertype benytter dels kinesiske værker i forbindelse med deres forskning og dels som fritidsbeskæftigelse og/eller af interesse for samfundsforhold i Kina. Deres forskerlån tælles under forskere. De to andre typer af lån tælles i deres respektive grupper under kinesere.

re. Forskningsgruppen udgør ca. 10 % af hele kinesergruppen.

b) Kinesiske studerende

Danmark har modtaget, og modtager stadigvæk, kinesiske unge til studieophold i landet; tidligere var det mest gennem statsudvekslingsaftalen mellem Danmark og Kina, men nu sker det i større udstrækning gennem privat baserede stipendier. I denne gruppe findes ligeledes herboende kinesere, der studerer ved højere læreanstalter. Traditionelt ønsker kinesiske forældre, at deres børn (især drengebørn) skal få en god boglig uddannelse og stige op i de bedrestillede grupper i samfundet. Samtidig ser børnene det som deres pligt at følge forældres ønsker, og de forsøger at leve op til disse forventninger. Familiernes økonomi og børnenes evner kan selvfølgelig sætte grænser for disse bestræbelser på at blive veluddannede mennesker med en højere status i samfundet, men i Orientalisk Afdeling har der været et par eksempler på kinesiske unge, der gerne ville leve op til disse krav. En af dem fortalte meget om sin familie, om flugten til Danmark i begyndelsen af 1980'erne fra Vietnam, om omstillingen til danske forhold og om søskendes uddannelse i Danmark. Traditionelt skal de ældre børn tage sig af de yngre, hjælpe og beskytte dem. Alle disse traditionelle krav forsøgte denne unge kinesiske låner at indfri. Han havde nogle små ekstra jobs, der kunne give ham lidt penge, så han kunne hjælpe sine søskende og få et tilskud til eget studiemateriale. Den kinesiske bogbestand var med til at støtte ham i hans studier på handelshøjskolen, og samtidig kunne han finde litteratur, der kunne hjælpe forældrene psykisk i omstillingen til de fremmede forhold her i Danmark. Studierelevante materiale tælles i studentergruppen. De andre typer af lån tælles i deres relevante emnegrupper under kinesere. De studerende omfatter ca. 15% af kinesergruppen.

c) Kinesiske fritidslæsere

Fritidslæsning omfatter for det meste skønlitterære værker af både ældre og nyere litteratur. Poesi opnåede allerede tidligt i Kina en høj status, mens prosa først blev rigtigt udbredt senere og sammen

med drama fik sit endelig gennembrud i Yuandynastiet (1279-1368). Mange af de romaner og noveller blandt den ældre litteratur, som de kinesiske lånere helst læser, er skrevet eller redigerede i Ming dynastiet (1368-1644), bl. a. en berømt kinesisk sæderoman med stærke erotiske afsnit, *Jin Ping Mei* ('Den gyldne vase med blommeblomster' eller 'De tre konkubiner Jin, Ping og Mei'). Fortællinger og romaner fra det efterfølgende Qing dynasti (1644-1911) er ligeledes populære, hvor især familiekrøniken, Hong Lou Meng (Drømmen om det røde værelse) er den mest berømte og elskede. Nyere noveller og romaner er begyndt at blive stærkt efterspurgt (også af danske forskere og studerende i kinesisk), og Orientalisk Afdeling har en lille del af den nyere skønlitteratur repræsenteret i samlingen. Digte udlånes også ganske ofte, både

ældre og nye, men mest fra den såkaldte 'gyldne' periode i Tang-dynastiet (618-907). En speciel genre udgøres af handlingsmættede, martialske fortællinger med eksperter i selvforsvar og sværdfægtning. Disse fortællinger er ofte opbygget over en 'retfærdig' hævnhistorie, hvor helten arbejder på at straffe personer, der har forvoldt hans forældres død og familiens sammenbrud. Blandt heltene findes i øvrigt både mænd og kvinder. Gamle såvel som nye værker indenfor denne genre er populære. Lånergruppen af fritidslæsere udgør ca. 40% af kineserne.

d) Kinesiske samfundsinteresserede

De samfundsinteresserede (minus forskere og studerende) er kinesere, der dels ønsker at orientere sig indenfor moderne politik, økonomi, sociale for-

hold og nyere historie og dels forsøger at udvide deres horisont indenfor filosofi, religion og ældre historie. Mest populært er moderne samfundsforhold, politik og nyere historie, f.eks. perioden med Kulturrevolutionen. En del af denne gruppe kinesere er tidligere studerende i Danmark, som af forskellige grunde, har valgt at bosætte sig i landet og danne en familie her. Der er både eksempler på rent kinesiske ægtepar og blandede par. Andre kinesere er kommet til Danmark på grund af arbejde, typisk i forbindelse med servering og madlavning i restauranter, men det er dog ikke den eneste beskæftigelse kinesere har i Danmark. Denne gruppe låner tillige noveller og romaner som fritidslæsning; disse lån tælles med i gruppen af fritidslæsere. Gruppen her tæller ca. 30% af kineserne.

e) Kinesiske erhvervsfolk

De kinesere, der har selvstændig virksomhed i Danmark, låner undertiden materiale, der kan understøtte deres arbejde. Det drejer sig især om

økonomi, handel og lovgivning, men også emner indenfor kulturelle forhold er efterspurgt. En af disse lånere kom til Danmark, fordi hun var dansk gift. Hun gjorde, som det er meget almindeligt for kinesere, en stor indsats på at indordne sig i det danske samfund, og hun lærte dansk ret hurtigt. Efter ca. 4 år i Danmark begyndte hun at arbejde som freelance konsulent og har nu et lille konsulentfirma. Gruppen er lille og omfatter ca. 5% af alle lån til kinesere.

Udlånsmateriale

Der er to former for benyttelse af kinesiske bøger og tidsskrifter. Den ene er udlån, mens den anden omfatter materiale, der benyttes på stedet (f.eks. læsesalslån) eller danner grundlag for kopieret materiale², der sendes til rekvirenterne. Udlån af materiale registreres i REX, mens udlån til læsesal og kopieret materiale noteres manuelt på statistikskemaer. Orientalisk Afdelings personale noterer ikke særskilt kinesisk materiale til læsesal eller kopiering. Erfaringen viser imidlertid, at ca. 75% af disse to former for benyttelse er fra den kinesiske samling. Fagreferenten i kinesisk får for det meste kendskab til disse former for lån, da det ofte er vanskeligt for andet personale at ekspedere kinesiske værker p.g.a manglende kendskab til sproget og skrifttegnene.

En stor del af de kinesiske læsesalslån er indenfor tidsskrifter. Det skyldes to hovedfaktorer. Tidsskrifter udlånes ikke før, de er blevet indbundet, dvs. at nye numre i en løbende årgang først kan udlånes, når hele årgangen er komplet og indbundet. Omkring 60% af de kinesiske periodica er ikke indbundet af økonomiske årsager, og må derfor nødvendigvis kun benyttes på læsesal. Tidligere kunne undervisningsinstitutioner låne uindbundne periodica, men erfaringen har vist, at denne type udlån øgede beskadigelser af materialet og førte til erstatningssager for bortkommet materiale. Der er stort set kun tre grupper af lånere, der anvender kinesiske tidsskrifter på læsesal. Den største gruppe er kinesere, mens de to andre er forskere og studerende. Blandt kineserne er det efterhånden kun

samfundsorienterede tidsskrifter og aviser, der læses. Tidligere, da Orientalisk Afdeling havde egen læsesal, var litterære tidsskrifter populære. De nuværende forhold er åbenbart ikke særlig fremmende for den type af læsning. Dette har betydet et kraftigt fald (ca. 65% fra 1991 til 1993) i benyttelsen af alle typer af tidsskrifter, både blandt kinesere og danske studerende.

Orientalisk Afdeling har en referencesamling til fri afbenyttelse, men det meste af denne samling er ikke til hjemlån. Den kinesiske del er langt den største og anvendes forholdsvis flittigt. Der kan dog ikke føres statistik over benyttelse af referencesamlingen, da den står på åbne hylder i publikumstilgængeligt område.

Emnegrupper

For at få et overblik over beskaffenheden af lån fra den kinesiske samling er udlånene delt op i elleve emnegrupper. Emnegrupperne er valgt ud fra erfaringen for at afprøve nogle emners 'popularitet'. Erfaringsmæssigt er grupper som *litteratur, religion/filosofi* og *historie* efterspurgt. Litteraturgruppen indeholder digte, prosa og drama. Religion/filosofigruppen har alle typer af emner, der kan relateres til de kinesiske filosofiske og religiøse forhold inklusive buddhisme, islam og kristendom. Historiegruppen omfatter historie eksklusive rene arkæologiske rapporter. Arkæologi er opstillet som en selvstændig gruppe for at vurdere, om gruppen skal have en højere prioritering i fremtiden.

Samfundsstudier og orientering er blevet en vigtig gruppe. Denne gruppe er delt op i tre selvstændige emner: *Samfund, økonomi* og *lov*. Samfundsgruppen indeholder sociale og politiske fag, mens økonomigruppen udelukkende omfatter de økonomiske aspekter. Jura har fået sin egen gruppe (lov), fordi Orientalisk Afdeling i den senere tid har fået en større efterspørgsel på lovmateriale på kinesisk.

Sprogstudier er en traditionel beskæftigelse på universiteter hele verden rundt, og *sprog* er derfor en

naturlig gruppe at inddrage. Dog er der en tendens til at det lingvistiske område er blevet en mindre del af de danske humanistiske studier. Sproggruppen omfatter også generelle ordbøger, det være sig fra et sprog til kinesisk eller omvendt og fra kinesisk til kinesisk. De fleste ordbøger er ikke til udlån, og hovedparten af dem står til fri benyttelse i referencesamlingen.

Kunst og arkitektur er valgt som gruppe for at undersøge om denne gruppe fortsat skal støttes med materiale i det nuværende omfang, eller om den hidtidige praksis skal ændres i fremtiden. Bøger om kunst og arkitektur er ofte relativt kostbare at anskaffe, og erhvervelsen af materialet må stå i et rimeligt forhold til benyttelsen. Det kongelige Bibliotek er ikke et specialebibliotek for disse områder, men på den anden side er der ikke andre offentligt tilgængelige udlånsbiblioteker i Danmark, som sædvanligvis indkøber værker om disse emner på kinesisk. Derfor må det være rimeligt med en vis repræsentation på området i Orientalisk Afdeling.

De to sidste grupper er *bibliografier* og *natur-* og

Udlån

Perioden, der ligger grund for det statistiske materiale, går fra december 1991 til og med november 1993. For hele perioden var der i REX noteret 2675 ekspeditioner af kinesiske værker. Det skønnede udlån af kinesisk materiale til læsesal og benyttelse i afdelingen i samme periode var på 597³. I REX er det muligt at skelne mellem materialetyperne: monografier og periodica. Monografier udgør 2147 enheder (80%) mens tidsskrifter dækker 528 enheder (20%). Det er ikke muligt at lave en lignende opdeling på læsesalslån, men periodica lånes oftere til brug på læsesal end til hjemlån.

Den brugergruppe, der enkeltvis har det største lån, er kineserne. De hjemtager ca. 43% af alle lån. Den næststørste gruppe udgøres af forskere, og de står for ca. 39% af lånene. Studentergruppen tegner sig for ca. 17% af alle udlån, og hvis forskere og studerende tælles i en gruppe vil de stå for ca. 56% af samtlige udlån. Forskere og studerende regnes for Det kongelige Biblioteks primære lånere, og deres benyttelse af den kinesiske samling er således lidt over halvdelen af alle kinesiske udlån her i begyndelsen af 1990'erne. Den sidste brugergruppe med betegnelsen *andre* står kun for 1% af de samlede udlån.

lægevidenskabelige emner. Bibliografigruppen er et typisk læsesalsmateriale, men den kinesiske samling har dog en del af dette materiale til udlån. Sådanne bibliografiske værker har ofte en særlig kort udlånsperiode. Der indkøbes traditionelt lægevidenskabeligt materiale, hvor det har en historisk og kulturel relevans. Desuden erhverves diverse ordbøger indenfor naturvidenskabelige og tekniske områder, da fagtermer ikke altid kan findes i generelle ordbøger. Der bliver både anskaffet rene kinesisksprogede ordbøger og to-, tre- og firesprogede ordbøger.

De elleve emner er dermed delt i følgende grupper: Arkæologi, Bibliografi, Filosofi/Religion, Historie, Kunst/arkitektur, Litteratur, Lov, Samfund, Sprog, Teknik/natur/lægevidenskab og økonomi.

Blandt læsesalslån er det skønnet, at omkring 55% er foretaget af kinesere, mens 43% skyldes forskere og studerende. De sidste 2% læsesalsbenyttelse omfatter gruppen *andre*. Ud fra erfaringen med læsesalsanvendelsen af kinesisk materiale er 3/4 del af dette udlån tidsskrifter.

Udlån fordelt på lånertyper

1) forskere (inklusive kinesiske forskere)

Blandt forskere er historie det mest populære emne (31% af alle deres lån) efterfulgt af filosofi/religion og samfundsemner med henholdsvis 16 og 14%. Dog tager forskere sig af 60% af samtlige udlån af historiske bøger og tidsskrifter. Arkæologi er tæt knyttet til historie, og forskere låner 68% af alle lån i denne gruppe, men de arkæologiske bøger udgør

kun på 2,5% af alle lån hos forskerne. Studier i filosofi og religion er ligeledes traditionelt et vigtigt forskerområde, og forskergruppen tager lidt over halvdelen af samtlige lån, 53%. Sammen med studentergruppen står de for 92% af alle lån indenfor filosofi og religion. Udlån af lingvistiske værker til forskerne udgør af det samlede lån af sprogvidenskabelige værker 87%, men imellem forskere er det kun 5% af deres lån. Emnegruppen kunst og arkitektur er mere søgt end sprogværker og er endda en smule mere populær end rene økonomiske værker med ca. 10% kunst/arkitektur og 9% økonomi. Litteraturværker, det være sig selve de litterære værker eller de litteratur-historiske/teoretiske værker, er kun en ganske lille gruppe, der udgør 6%, af forskernes lån. Ud af det samlede lån af litteraturværker er det ligeledes 6%. Til sammenlig-

ning med de studerende er det endda en smule mindre, da de studerende noterer sig for 7% af det samlede lån af de litterære værker.

Der er ikke noget mærkeligt i, at forskere låner forholdsvis få lingvistiske værker, da det traditionelt er et område, hvor deres hjeminstitut anskaffer de vigtigste værker til 'daglig' anvendelse. Det er ligeledes heller ikke overraskende, at historiske værker er flittigt benyttet af forskere. Dette er et andet traditionelt område, der sammen med filosofi- og religionsemnerne er et kerneområde for sinologer. Det afspejler desuden den bevågenhed, disse emner har haft hos kineserne selv i tidens løb. Det, der måske kan overraske en smule, er den relativt store interesse, der er for socialvidenskaberne. Hvis samfundsområdet lægges sammen med økonomi-

og lovmønstrene, udgør de lidt over 26% af lånene blandt forskerne. De fleste værker, der udlånes i disse tre grupper, er hovedsageligt inden for nyere historie og særligt inden for vor egen tid.

Det er også en smule overraskende, at kunst- og arkitektur er så populære emner med 10% af forskerlånene. Samtidig dækker det over 83% af samtlige lån. De studerende står for 10% af samtlige lån i denne gruppe, mens kineserne har 5% og *andre* står for 2% af alle lån. I det samlede udlån udgør kunst og arkitektur 4,5% af alle lån. Lånene fordeles sig ligeligt mellem arkitektur og kunst. Mange af lånene tjener som kildemateriale for studier og forskning som f.eks. lån af samlinger af traditionelle, folkelige træsnit. En del af lånene foretages, fordi billedmaterialet kan anvendes til illustrationer i publikationer.

Lånene indenfor historie drejer sig for hovedpartens vedkommende om kildemateriale såsom de dynastiske historier, historiske optegnelser og samlinger af værker af historiske forfattere. Resten af lånene er værker, der er resultatet af forskning i historiske emner som f. eks. bronzealderens samfund, Tangtidens administration og Mingtidens kurtisaner. Filosofi- og religionslån udgøres for det meste af konfucianske og daoistiske værker. Tidligere var der også et stort udlån af buddhistiske bøger, men det er for tiden gledet lidt i baggrunden.

2) studerende (inklusive kinesiske studerende)

Lånene i studentergruppen afspejler på mange måder forskergruppens lån. Der er selvfølgelig en naturlig sammenhæng mellem lærerne på institutterne og deres studenter. Dette kan derfor også ses på hjemlåne. Dog står studentergruppen noget svagere indenfor samfund, økonomi, lov og sprog med henholdsvis 12%, 13%, 0% og 3% af samtlige lån og kun 14% af lånene blandt de studerende. Det skyldes formodentlig, at værker indenfor disse emner er forholdsvis vanskelige at tilegne sig før, man behersker sproget og terminologien temmelig godt. En studerende var interesseret i at følge ægteskabslovenes anvendelse i det kommunistiske Kina

og lånte monografier om kvinder og ægteskab, hvori ægteskabslovene var publicerede. Disse udlån blev talt som samfundslån, men kunne godt være noteret under lov, men da brugeren lagde vægt på samfundsrelationer, kom de i statistikken alligevel under samfund. De fleste sprogboøger, der er nødvendige for studiet af kinesisk, anskaffer de studerende selv, og Orientalisk Afdeling erhverver kun ganske få lærebøger i sprog. Desuden er hovedparten af ordbøger ikke til hjemlån.

Historiestudier og filosofiske/religiøse studier udgør henholdsvis 35% og 27% af lånene blandt de studerende, hvilket svarer til 30% for historie af samtlige lån og hele 39% indenfor filosofi/religion af alle lån. En del studerende henvender sig til Orientalisk Afdeling for at få hjælp til at lokalisere værker, de kan benytte til deres studier, hvad enten det gælder semesteropgaver eller specialer. Dette kan undertiden resultere i en slags detektivopgave for at finde netop de tekster eller værker, der er mest velegnede for den studerende. Forskere er mere selvhjulpne, da de som regel allerede før henvendelsen ved, hvad de vil have og har en formodning om, hvor teksterne kan findes i afdelingens kinesiske bogsamling. Undertiden må fagreferenten, så at sige hånd i hånd med en studerende eller forsker, gå i bogmagasinerne for at gennemgå de værker, der formodes at indeholde den ønskede tekst. Det er således, at ældre og klassiske tekster i tidens løb har fået indføjet diverse kommentarer, og ofte er låneren nødt til at se teksten for at afgøre, om den foreliggende udgave med kommentarer er den tekst, de vil få mest gavn af. Desuden findes mange kinesiske værker i forskellige skriftudgaver, hvor nogle er i en vanskelig kalligrafisk udformning, der kun tiltaler lånere med et godt kendskab til kinesisk kalligrafi.

3) kinesere

Litteratur er klart det mest populære område for afdelingens kinesiske lånere, og kineserne hjemtager 8,7% af alle lån fra denne gruppe. En forholdsvis stor del af disse lån, ca. 16%, er hentet i tidsskrifterne. Dette skyldes, at de fleste lån hos kineserne er den 'rene' litteratur fremfor studier om lit-

teraturen. Afdelingen har fire-fem meget efter-spurgte tidsskifter, hvor den nye litteratur præsenteres. I 1980'erne var digte, mest klassiske digte, stadig ret populære, men nu er den moderne prosa mest tillokkende. Dette hænger sammen med en ny bølge af noveller og romaner, påvirket af vestlig stil, som er skrevet og udgivet i Kina efter 1980, hvor afslutningen på kulturrevolutionen og firebåndens endeligt omsider kunne mærkes i samfundet. Noget af den litteratur, som kineserne læser, er faktisk oversat til dansk som f.eks. *Halvdelen af os* (Nanren de yiban shi nüren), skrevet af Zhang Xianliang og udgivet i København af forlaget Tiden, 1990.

I Kina er der i dag opstået en speciel litteratur, der beskriver alle aspekter af samfundet i en slags reportagestil, og denne genre er uhyre populær. Værkerne er rent beskrivende uden den dybdeborende analyse af samfundsrelationer, men de er fascinerende, for de kommer rundt i alle kroge af samfundet, også blandt de svage og undergrundsgrupper, som f.eks. tiggere, prostituerede, spille-gale, hooligans og rock fans. Den mest feterede forfatter er Wang Shuo, som selvfølgelig er repræsenteret i samlingen.

Kineserne er meget interesserede i de strømninger, der sker i det kinesiske samfund. Dette kan ses af udlånstallet blandt samfundsrelevante bøger og tidsskrifter. Her hjemlåner kineserne 46% (fordelt på 28% monografier og 18 % tidsskrifter) af hele det udlånte samfundsmateriale. Hovedparten af det anvendte materiale på læsesal er ligeledes fra samfundsområdet, og det er især kinesere, der benytter sig af dette. Det mest eftertragtede samfundsrelevante tidsskrift er det kritiske Hong Kong-producerede magasin, *Jiushi niandai* (The Nineties), som afdelingen modtager tolv gange om året i begyndelsen af hver måned. Afdelingen får ofte henvendelser i begyndelsen af en måned fra kinesere, der vil forhøre sig om det nyeste nummer er ankommet, og hvis der kommer en weekend eller nogle helligdage tidligt i måneden, er der ligefrem kø for at komme til at læse det nye nummer de næste par søgnedage. Magasinet er ligeledes flittigt benyttet af forskere og studerende.

Historie er også et område, kineserne finder interessant. Det er især den nyere historie fra det sene Qing Dynasti (1840-1911) op til den kommunistiske magtovertagelse, der har den store interesse. Det er ganske naturligt, for den periode har netop været vigtig for udviklingen af det nuværende styre i dagens Kina. Det er gerne erindringsbøger og beskrivende historiske værker, der trækker kineserne til afdelingen, men også analyser af den historiske udvikling er søgte. Desuden vil kineserne gerne låne generelle verdens-historiske værker, men da det er et område, som Orientalisk Afdeling ikke skal dække, er der kun ganske få bøger af denne art i den kinesiske samling. Af samtlige lån indenfor det historiske område hjemtager kineserne 9%.

Indenfor teknik- og naturvidenskabsområdet er det kineserne, der har det største samlede lån 45% alle lån. Årsagen til dette skal ses i sammenhæng med den traditionelle kinesiske livsform, hvor et godt fysisk og åndeligt velfærd var vigtigt. Interessen for dette findes stadigvæk, derfor låner kineserne gerne bøger om traditionel lægevidenskab og om fysisk og åndelig træning som f.eks. bøger om og med øvelser i *Taijiquan* (skyggeboksning). Samlet er lån fra hele dette område ganske lille (1,2 % af alle lån), hvilket også hænger sammen med, at Det kongelige Bibliotek er et humanistisk bibliotek

Gruppen *andre* er forsvindende lille, kun 18 lån er registreret, hvilket svarer til 0,7% af samtlige lån af kinesiske bøger i den toårige periode, den REX

baserede statistik dækker. Det er især illustrativt materiale, der søges, da flertallet i denne gruppe ikke kan læse kinesisk. En dansk låner var f. eks. medlem af en Taijiquan-gruppe, der dyrkede en speciel kinesisk mesters stil. Den kinesiske samling havde tilfældigvis et værk af denne mester, og dette resulterede naturligvis i et udlån til låneren, selv om vedkommende kun havde henvendt sig til afdelingen for at få en illustration til et introduktionshefte om gruppens undervisning i taijiquan. En del af det kopierede materiale sendes til gruppen andre. Denne type af anvendelse af materialer er talt under læsesalslån i nærværende artikel. Det er ikke usædvanligt at lånerne henvender sig personligt, telefonisk eller per brev, for at få et eller flere kinesiske tegn til en eller anden form for virksomhed - til undervisning eller til kommercielt brug. En gang henvendte en seminarielærer sig for at få udtrykket »tro, håb og kærlighed« på kinesisk. En anden gang ville et elektricitetsværk have nogle kinesiske termer indenfor deres virke. Hvis det kun er noget enkelt, der ønskes, yder vi gerne denne form for service, men hvis det involvere en større arbejdsindsats, henviser vi til relevante institutioner eller personer, der kan behandle sådanne opgaver. Det er en af afdelingens opgaver, at hjælpe personer eller firmaer med at finde materiale fra samlingen, som er revant for løsningen af deres opgaver, som f. eks. en henvendelse fra et firma om statistisk materiale vedrørende kinesernes konsumering af øl og sodavand. Det pågældende firma ville gerne ind på dette marked i Kina, og denne forespørgsel resulterede i levering af kopimateriale fra den samfundsrelevante faglitteratur i den kinesiske samling.

Udlån fordelt på emner

Litteratur er det mest efterspurgt emne med omkring 38% af alle lån. Herefter kommer historie med ca. 20% og sammen med arkæologi (1,4%) er det næsten 22% af samtlige lån. Samfund ligger på 13%, økonomi på 5% og lov på 1,4% af alle lån. Disse tre grupper udgør derved tilsammen henved 20% procent af lånene. Filosofi/religionlån ligger på ca. 12% mens kunst/arkitektur står for 4,5% af

alle lån. Lingvistiklån er på lidt over 2%, mens bibliografi og teknik/naturvidenskab begge står for ca. 1% hver. Fordelingen af emner på læsesalslån er formodentlig mest til samfund, noget til historie og filosofi/religion og meget lidt til litteratur. Der er en del benyttelse af bibliografiværker på læsesalen både fra referencesamlingen og fra magasinet, men det er ikke over 8% af samtlige læsesalslån.

Litteratur:

Som det er nævnt før, er den moderne litteratur den mest søgte, og det er både blandt kinesere og studerende. De studerende er meget interesserede i den udvikling, der foregår blandt de kinesiske forfattere, og hvordan deres værker afspejler samfundsbrydningerne i det nye Kina. Hvor der er en stor interesse blandt kineserne for handlingsmættede historier, foretrækker de studerende skønlitteratur med nutidige sociale emner. En del af kineserne holder meget af romantiske og sentimentale historier, det være sig klassiske eller moderne, mens de studerende næsten kun vælger social-realistiske værker. Kineserne er ivrige novellelæsere, og næsten 16% af alle deres litteraturlån sker gennem periodica, hvor nye noveller publiceres, hvilket svarer til 18% af de kinesiske litteraturlån. Forskerne beskæftiger sig bredt med litteraturen tidsmæssigt, hvilket hænger sammen med deres store interesse i historiske studier. For tiden er der næsten ingen af lånerne, der ønsker skuespil eller litteraturen vedrørende drama. Tidligere havde afdelingen flere henvendelser om drama, men dette emne synes ikke at være så populært for tiden.

Historie og arkæologi:

Forskning og studier i kinesisk historie beskæftiger sig selvfølgelig med alle tidsalder, men visse perioder er mere populære end andre. Den ældre periode med bronze- og jernalderen (ca. 1000 fvt. til 200 evt.) er ganske ofte efterspurgt. Indenfor denne periode vil en del af de arkæologiske lån ligeledes ligge. Brydnings-perioder i kinesisk historie, som f.eks. et dynastiskift, har stigende søgning, og især den urolige tid efter Handynastiets fald (220 evt.) og op til omkring 420 evt. har været meget efterspurgt. Den sene del af kejsertiden (1800-1911) og

den første halvdel af dette århundrede er mest efterspurgt af kinesere. Relationerne mellem danskere og kinesere i forrige og dette århundrede er i øjeblikket genstand for forskning, og det afspejler sig i lånene.

Samfund, økonomi og lov:

Lånene i samfundsvidenskaberne står ofte i forbindelse med økonomi enten som statistisk materiale eller som forskningsresultater. Desuden er regeringsdokumenter et vigtigt materiale for lånerne, især for forskere. Ligeledes er efterspørgslen på litteratur om kvinder og deres forhold forholdsvis stor. Kineserne låner mest samfundsbeskrivende værker, enten i form af nutidige rapporter eller som forklarende tekster til politiske dokumenter. De juridiske lån omfatter dels lovtekster og forordninger dels analyser af lovenes virkning på samfundet. Nogle få lån omhandler kommentarerne til lovteksterne. Mange af de samfundsrelevante værker udlånes som periodica. Dette skyldes tildels, at mange nye love, beskrivelsen af dem og kommentarer til dem samt regulativer og statistisk materiale, først bliver publiceret i tidsskriftform og i årbøger.

For nogle få kinesere har vores samling af nutidige kinesiske love og forordninger været et vigtigt redskab for deres forbliven i Danmark. I et sjældent tilfælde måtte fagreferenten finde regulativer om den type af emigration, der af de kinesiske myndigheder betragtes som ulovlig. De danske immigrationsmyndigheder mente, at kinesere, der sendes tilbage til Kina efter deres pasgyldighed var udløbet, ikke kunne blive dømt fængselsstraf. Dette er dog muligt efter kinesisk lov og praksis.

Filosofi og religion:

Studier i klassisk kinesisk filosofi er traditionelt et yndet område. Mange af disse studier beskæftiger sig med de filosofiske strømninger, der rørte sig i den såkaldte formative periode for kinesisk filosofi i sen Zhoutid (770-221 fvt.). Desuden lånes der også mange buddhistiske og daoistiske værker. I de senere år er forskning i folkelige religioner vokset på verdensplan, og dette kan så småt ses på det

kinesiske udlån i afdelingen. Det er især forskere og studerende, der låner filosofiske og religiøse værker. I de senere år er de kinesiske myndigheder blevet mere tolerante overfor religion, og studiet af religion er nærmest eksploderet i Kina. Interessen for dette kan ligeledes spores i en del af lånene blandt de herboende kinesere.

Kunst og arkitektur:

Der er en forholdsvis ligelig fordeling mellem lån af kunst og arkitektur. Kunstlånene er mest anvendt som kilder, mens der indenfor arkitektur både er et flittigt lån af materialet og af bearbejdelsen af arkitekturen. En del af kunstmaterialet består af løsbلاde samlet i mapper og er derfor ikke til hjemlån. Anvendelsen af dette må nødvendigvis foregå på læsesal.

Sprog:

Lån af lingvistiske værker foretages næsten udelukkende af forskere - det gælder 87% af alle sproglån. Indenfor området er der størst udlån i ordbøger. Disse ordbøger er som regel lingvistiske ordbøger, og en del af dem er til almindeligt udlån. I de sidste par år er udlånet af bøger indenfor arkaisk kinesisk (*jiagu wenzi*) steget i forhold til materiale om dialekter. Nogle få lån drejer sig om minoritetssprog, der ikke tilhører de sino-tibetanske sprog.

Bibliografi:

De fleste lån af bibliografier til udlån går til forskere (73%), mens resten hjemtages af studerende.

Hovedparten af bibliografier er ikke til hjemlån, så anvendelsen af dem foregår på stedet, enten fra referencesamlingen eller som læsesalslån. Der er ikke noget entydigt i lånernes valg af bibliografier.

Teknik og naturvidenskab:

Taijiquan og lignende fysiske legemsøvelser er søgte, men også de traditionelle lægevidenskabelige værker er efterspurgt, herunder medicinske og farmaceutiske ordbøger. Desuden er der et lille udlån af tekniske ordbøger, der ikke står i referencesamlingen. De kan f.eks. omhandle elektronik, navigation etc.

Sammenfatning

De to største lånergrupper, når der gælder værker på kinesisk, er kinesere (43%) og forskere (39%). Studerende (17%) låner mindre end kinesere og forskere, men sammen med forskerne udgør de den største gruppe lånere på 56%. Andre, gruppen af personer, der ikke har tilknytning til forskning og undervisning og ikke er kinesere, låner kun forsvindende lidt på kinesisk (1%).

Den mest populære emnegruppe er litteratur, og den udgør 38% af samtlige lån. Dernæst kommer historie, der sammen med arkæologi har et udlån på samlet 22%. Samfundsemner, inklusive økonomi og jura dækker 20% af alle udlån. Herefter kommer gruppen filosofi og religion med lidt under 12% af udlånene. Kunst og arkæologi er mere efterspurgt end sprog med henholdsvis 4,5% og ca. 2% af alle udlån. Bibliografi og teknik/naturvidenskab er hver især noteret for lidt over 1% af udlånene.

Forskere låner mest historiske værker inklusive arkæologi. Religion og filosofi er næsthøypigste emnegruppe, mens samfundsfag kommer lige efter. Arkæologi er ikke en stor gruppe udlånsmæssigt set, men mange af de historiske værker er afhængige af dette kildemateriale. Det må derfor stadigvæk være et område, hvor afdelingen foretager et vist indkøb i samarbejde med forskere. Emnet kunst og arkitektur står for 10% af alle forskerlån, hvilket svarer til 83% af alle kunst/arkitekturlån. I det samlede udlånstal udgør emnet som bekendt 4,5%, hvilket må siges at være et relativt stort udlån. På den baggrund, og fordi forskergruppen anvender materialet flittigst, må området stadigvæk tilgodeses ved indkøbene. Litteraturlån udgør kun 6% af alle forskerlån, hvilket må siges at være relativt lidt.

Mønstret for de studerendes lån ligner på mange måder forskernes. Dog er der i øjeblikket en svag tendens til, at de studerende opprioriterer litteraturlån i forhold til forskerne. Dette hænger sammen med en udtalt interesse blandt mange studerende

for det moderne samfund i Kina. Sociale forhold, samfundsproblemer og videnserkendelse afspejles ofte meget klart i den moderne kinesiske skønlitteratur.

Blandt kineserne er skønlitteratur det mest søgte område - 87% af alle litteraturudlån. Kineserne låner mest moderne skønlitteratur i både novelle- og romanform. Desuden er samfundsrelevante værker ganske populære hos kineserne - 47% af alle samfundslån. Det er især det moderne samfund, der har kinesernes interesse. Samfundsvidenskaberne ser ud til at være en vigtig gruppe for både kinesere og forskere.

En del af lånene blandt kineserne er det, der kan kaldes udlån til fritidslæsning, men en ret stor mængde af lånene er til almindelig forøgelse af viden om og kendskab til traditionel kinesisk kultur. For et par år siden blev afdelingen kontaktet af en kinesisk kvinde med en 12-årig dreng. Kvinden mente, at det nu var tid for drengen at få et dybere kendskab til kinesisk kultur, og hun ville gerne havde vejledning med hensyn til værker på kinesisk, der kunne opfylde dette ønske. Drengen lånte derefter både historiske værker og klassiske romaner. De fleste klassiske romaner indeholder traditionelle kulturelle værdinormer, der på mange måder er kulturbærende i sig selv. Og som sagt låner/læser mange kinesere bøger og tidsskrifter om moderne samfundsforhold i Kina.

Denne undersøgelses statistiske materiale, og ikke mindst bearbejdelsen af det, er selvsagt behæftet med visse mangler. Desuden er der foretaget mange tolkninger af udlånenes placering i emner og låner typer, der måske ikke er helt korrekte, men dog så relevante, at undersøgelsen viser nogle mønstre i udlån og lånerinteresser. En biblioteks-studerendes undersøgelse af afdelingens kinesiske samling og dens mulighed for at dække lånerbehov viser, at samlingen har relevant materiale, men at den ikke kan dække alle behov. En forsker har tillige udtalt, at samlingen på sin vis er for bred, da den både dækker det gamle Kina og det nye Kina samt samfundsvidenskaberne.

Indenfor de økonomiske rammer forsøger afdelingen at erhverve relevant materiale for forskere og studerende. Samtidig ønsker afdelingen at anskaffe værker, der kan afspejle det kinesiske samfund og de værdinormer, der på et hvert givent tidspunkt har været/er gældende i Kina.

Noter

1. De statistiske oplysninger, der er hentet i REX, er udtaget af systemplanlægger Jens Christian Poulsen ved Det kongelige Bibliotek.
2. Materiale, der kopieres af låner selv, tælles ikke med i statistikken.
3. REX-noteret materiale er enheder, mens læsesalslån er rekvisitioner dvs. at læsesalslån består af mange flere enheder end de 597. Da optællingen af enheder til læsesalslån omfatter tælling af de enkelte hæfter i tidsskrifter vil et sådant tal være meget stort sammenlignet med et udlånt og indbundet tidsskrift, der kun tælles en gang i REX per udlån.